

RAPORTUL AUDITORULUI INDEPENDENT

Către Consiliul de Administrație al
R.A. ROMATSA

Opinie

1. Am auditat situațiile financiare anexate ale ADMINISTRAȚIEI ROMÂNE A SERVICIILOR DE TRAFIC AERIAN - R.A. ROMATSA („Regia”), cu sediul social în Municipiul București, Bdul. Ion Ionescu de la Brad nr. 10, Sector 1, identificată prin codul unic de înregistrare fiscală RO1589932, care cuprind situația poziției financiare la data de 31 decembrie 2023, situația rezultatului global, situația modificărilor capitalului propriu și situația fluxurilor de trezorerie pentru exercitiul financiar încheiat la această dată, precum și un sumar al politicilor contabile semnificative și notele explicative.
2. Situațiile financiare la 31 decembrie 2023 se identifică astfel:

➤ Activ net/ Total capitaluri proprii:	482.426.171 lei
➤ Rezultat net al exercitiului financiar – profit:	64.301.025 lei
3. În opinia noastră, situațiile financiare anexate prezintă fidel, sub toate aspectele semnificative, poziția financiară a Regiei la data de 31 decembrie 2023 și performanța sa financiară și fluxurile sale de trezorerie aferente exercitiului încheiat la data respectivă, în conformitate cu Ordinul Ministrului Finantelor Publice nr. 2844/2016 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară („OMFP 2844/2016”).
4. Am desfășurat auditul nostru în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit („ISA”), Regulamentul UE nr. 537 al Parlamentului și al Consiliului European (în cele ce urmează „Regulamentul”) și Legea nr.162/2017 („Legea”). Responsabilitățile noastre în baza acestor standarde sunt descrise detaliat în secțiunea „Responsabilitățile auditorului într-un audit al situațiilor financiare” din raportul nostru. Suntem independenți față de Regie, conform Codului Etic al Profesioniștilor Contabili emis de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Etică pentru Contabili (codul IESBA), conform cerințelor etice care sunt relevante pentru auditul situațiilor financiare în România, inclusiv Regulamentul și Legea, și ne-am îndeplinit responsabilitățile etice conform acestor cerințe și conform Codului IESBA. Credem că probele de audit pe care le-am obținut sunt suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru opinia noastră.

Aspecte cheie de audit

5. Aspectele cheie de audit sunt acele aspecte care, în baza raționamentului nostru profesional, au avut cea mai mare importanță pentru auditul situațiilor financiare ale perioadei curente. Aceste aspecte au fost abordate în contextul auditului situațiilor financiare în ansamblu și în formarea opiniei noastre asupra acestora și nu oferim o opinie separată cu privire la aceste aspecte cheie.

Am considerat ca și aspecte cheie următoarele aspecte:

Aspecte Cheie de audit	Modul de abordare al auditului cu privire la aspectele cheie
a) Obligații privind beneficiile angajaților Regia acordă salariilor, conform prevederilor contractului de muncă, beneficii în bani în funcție de vechimea în muncă și, respectiv, la pensionare. Aceste beneficii reprezintă un număr variabil de salarii, diferențiate în funcție de categoria profesională a salariatului. Nivelul acestor beneficii este de 634.636.994 RON la 31 decembrie 2023, respectiv de 570.614.067 RON la 31 decembrie 2022. Datorită nivelului semnificativ al valorii acestor beneficii a ipotezelor folosite, considerăm ca acestea reprezintă un aspect cheie de audit.	Procedurile noastre de audit au inclus, printre altele: ➤ înțelegerea raționamentelor ipotezelor aplicate de conducere pentru fiecare din categoriile de beneficii; ➤ discuții cu reprezentanții departamentelor de specialitate, respectiv experții externi care au furnizat asistența în calculul acestor beneficii pentru a înțelege și a confirma ipotezele folosite în calcul; ➤ revizuirea modelelor de calcul pregătite de actuarul extern al Regiei și evaluarea rezonabilității variabilelor incluse în calcul; ➤ evaluarea adecvării informațiilor prezentate comparativ cu informațiile statistice istorice; ➤ înțelegerea controlului intern existent cu privire la modul de determinare acordare a beneficiilor pentru salariați, inclusiv verificarea prevederilor incluse în contractul de muncă.

Aspecte Cheie de audit

b) Recunoașterea veniturilor

Regia înregistrează venituri în baza Convenției Internaționale privind cooperarea pentru siguranța spațiului de navigare ce asigură statelor membre un sistem comun de taxare a rutelor (o taxare unică a zborului).

Eurocontrol reprezintă autoritatea care asigură implementarea acestei Convenții oferind tuturor statelor membre servicii de calculare, facturare colectare prin intermediul Oficiului Central de Tarife de Rută.

Costurile ROMATSA incluse în tarifele serviciilor de navigație aeriană care determină veniturile sunt reglementate, acestea fiind evidențiate într-un Plan de Performanță care acoperă o perioadă de referință cu o durată de 5 ani. În fiecare an, la stabilirea tarifului final ce se va practica în anul următor sunt luate în calcul diferențele înregistrate între valorile stabilite la începutul perioadei de referință și realizatul anului precedent, aceste diferențe conducând la ajustarea tarifului, respectiv la recuperarea/returnarea sub / supra tarifărilor. Actuala perioadă de referință acoperă perioada 2020-2024, pentru care la acest moment există un Plan de Performanță aprobat de Comisia Europeană.

Regia a analizat regularizările de venituri obținute de la Eurocontrol pentru activitatea de ruta și estimate a se produce la finalul ciclului de reglementare.

Modul de abordare al auditului cu privire la aspectele cheie

Procedurile noastre de audit au inclus, printre altele:

- înțelegerea și evaluarea metodologiei utilizate, respectiv a consecvenței aplicării acesteia de la un exercitiu financiar la altul;
- înțelegerea controlului intern existent cu privire de modul de determinare a regularizărilor de venituri;
- revizuirea acuratetei completitudinii veniturilor înregistrate pentru exercitiul financiar încheiat la 31 decembrie 2023 (inclusiv proceduri de confirmare a tranzacțiilor în relația cu Eurocontrol);
- evaluarea adecvării modului de prezentare a informațiilor în notele explicative la situațiile financiare.
- Înțelegerea și analizarea Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2020/1627 al Comisiei Europene privind măsurile excepționale pentru a treia perioadă de referință (2020-2024) a sistemului de performanță și tarifare din cadrul Cerului unic european luate în contextul pandemiei de Covid -19, precum și a regulamentului de punere în aplicare (UE) 2019/317 al Comisiei din 11 februarie 2019 de instituire a unui sistem de performanță și de tarifare în cadrul cerului unic european și de abrogare a Regulamentelor de punere în aplicare (UE) nr. 390/2013 și (UE) nr. 391/2013.

Aspecte Cheie de audit

Modul de abordare al auditului cu privire la aspectele cheie

Datorită aspectelor prezentate mai sus, am considerat recunoașterea veniturilor pentru activitatea de ruta un aspect cheie de audit

Alte informații – Raportul Administratorilor și Declarația nefinanciară

6. Administratorii sunt responsabili pentru întocmirea și prezentarea altor informații în conformitate cu OMFP nr. 2844/2016, punctele 15 - 19. Administratorii sunt de asemenea responsabili și pentru acel control intern pe care îl consideră necesar pentru a permite întocmirea și prezentarea Raportului Administratorilor și a Declarației nefinanciare care să nu conțină denaturări semnificative datorate fraudei sau erorii.
7. Acele alte informații cuprind Raportul administratorilor, care include și declarația nefinanciară, dar nu cuprind situațiile financiare și raportul auditorului cu privire la acestea.
8. Opinia noastră cu privire la situațiile financiare nu acoperă și aceste alte informații și cu excepția cazului în care se menționează explicit în raportul nostru, nu exprimăm nici un fel de concluzie de asigurare cu privire la acestea.
9. În legătura cu auditul situațiilor financiare pentru exercitiul financiar încheiat la 31 decembrie 2023, responsabilitatea noastră este să citim acele alte informații și, în acest demers, să apreciem dacă acele alte informații sunt semnificativ inconsecvente cu situațiile financiare, sau cu cunoștințele pe care noi le-am obținut în timpul auditului, sau dacă ele par a fi denaturate semnificativ.
10. În ceea ce privește Raportul administratorilor și Declarația nefinanciară, am citit și raportăm dacă acestea au fost întocmite, sub toate aspectele semnificative, în conformitate cu cerințele OMFP nr. 2844/2016, punctele 15 - 19.

În baza exclusiv a activităților care trebuie desfășurate în cursul auditului situațiilor financiare, în opinia noastră:

- a) Informațiile prezentate în Raportul administratorilor și Declarația nefinanciară pentru exercitiul financiar pentru care au fost întocmite situațiile financiare sunt în concordanță, în toate aspectele semnificative, cu situațiile financiare;
- b) Raportul administratorilor și Declarația nefinanciară au fost întocmite, sub toate aspectele semnificative, în conformitate cu informațiile prevăzute la punctele 15 - 19 din OMFP nr. 2844/2016.

În plus, în baza cunoștințelor și înțelegerii noastre cu privire la Regie și la mediul acesteia, dobândite în cursul auditului situațiilor financiare pentru exercitiul financiar încheiat la data de 31 decembrie 2023, ni se cere să raportăm dacă am identificat denaturări semnificative în Raportul administratorilor și Declarația financiară. Nu avem nimic de raportat cu privire la acest aspect.

Responsabilitățile conducerii și ale persoanelor responsabile cu guvernanta pentru situațiile financiare

11. Conducerea este responsabilă pentru întocmirea și prezentarea fidelă a situațiilor financiare în conformitate cu OMFP nr. 2844/2016 și pentru acel control intern pe care conducerea îl consideră necesar pentru a permite întocmirea de situații financiare lipsite de denaturări semnificative, cauzate fie de fraudă, fie de eroare.
12. În întocmirea situațiilor financiare, conducerea este responsabilă pentru evaluarea capacității Regiei de a-și continua activitatea, prezentând, dacă este cazul, aspectele referitoare la continuitatea activității și utilizând principiul continuității activității ca bază a contabilității, cu excepția cazului în care conducerea fie intenționează să lichideze Regia sau să oprească operațiunile, fie nu are nici o altă alternativă realistă în afara acestora.
13. Persoanele responsabile cu guvernanta sunt responsabile pentru supravegherea procesului de raportare financiară al Regiei.

Responsabilitățile auditorului într-un audit al situațiilor financiare

14. Obiectivele noastre constau în obținerea unei asigurări rezonabile privind măsura în care situațiile financiare, în ansamblu, sunt lipsite de denaturări semnificative, cauzate fie de fraudă, fie de eroare, precum și în emiterea unui raport al auditorului care include opinia noastră. Asigurarea rezonabilă reprezintă un nivel ridicat de asigurare, dar nu este o garanție a faptului că un audit desfășurat în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit va detecta întotdeauna o denaturare semnificativă, dacă aceasta există. Denaturările pot fi cauzate fie de fraudă, fie de eroare și sunt considerate semnificative dacă se poate preconiza, în mod rezonabil, că acestea, individual sau cumulat, vor influența deciziile economice ale utilizatorilor, luate în baza acestor situații financiare.
15. Ca parte a unui audit în conformitate cu ISA, exercităm raționamentul profesional și menținem scepticismul profesional pe parcursul auditului. De asemenea:
 - Identificăm și evaluăm riscurile de denaturare semnificativă a situațiilor financiare, cauzată fie de fraudă, fie de eroare, proiectăm și executăm proceduri de audit ca răspuns la respectivele riscuri și obținem probe de audit suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru opinia noastră. Riscul de nedetectare a unei denaturări semnificative cauzate de fraudă este mai ridicat decât cel de nedetectare a unei denaturări semnificative cauzate de eroare, deoarece fraudă poate presupune înțelegeri secrete, fals, omisiuni intenționate, declarații false și evitarea controlului intern.

- Întelegem controlul intern relevant pentru audit, în vederea proiectării de proceduri de audit adecvate circumstanțelor, dar fără a avea scopul de a exprima o opinie asupra eficacității controlului intern al Regiei.
 - Evaluăm gradul de adecvare a politicilor contabile utilizate și caracterul rezonabil al estimărilor contabile și al prezentărilor aferente de informații realizate de către conducere.
 - Formulăm o concluzie cu privire la gradul de adecvare a utilizării de către conducere a contabilității pe baza continuității activității și determinăm, pe baza probelor de audit obținute, dacă există o incertitudine semnificativă cu privire la evenimente sau condiții care ar putea genera îndoieli semnificative privind capacitatea Regiei de a-și continua activitatea. În cazul în care concluzionăm că există o incertitudine semnificativă, trebuie să atragem atenția în raportul auditorului asupra prezentărilor aferente din situațiile financiare sau, în cazul în care aceste prezentări sunt neadecvate, să ne modificăm opinia. Concluziile noastre se bazează pe probele de audit obținute până la data raportului auditorului. Cu toate acestea, evenimente sau condiții viitoare pot determina Regia să nu își mai desfășoare activitatea în baza principiului continuității activității.
 - Evaluăm prezentarea, structura și conținutul general al situațiilor financiare, inclusiv al prezentărilor de informații, și măsura în care situațiile financiare reflectă tranzacțiile și evenimentele care stau la baza acestora într-o manieră care realizează prezentarea fidelă.
16. Comunicăm persoanelor responsabile cu guvernanta, printre alte aspecte, aria planificată și programarea în timp a auditului, precum și principalele constatări ale auditului, inclusiv orice deficiențe semnificative ale controlului intern, pe care le identificăm pe parcursul auditului.
 17. De asemenea, furnizăm persoanelor responsabile cu guvernanta o declarație că am respectat cerințele etice relevante privind independența și că le-am comunicat toate relațiile și alte aspecte despre care s-ar putea presupune, în mod rezonabil, că ne afectează independența și, acolo unde este cazul, măsurile de protecție aferente.
 18. Dintre aspectele pe care le-am comunicat persoanelor însărcinate cu guvernanta, stabilim acele aspecte care au avut o mai mare importanță în cadrul auditului asupra situațiilor financiare din perioada curentă și, prin urmare, reprezintă aspecte cheie de audit. Descriem aceste aspecte în raportul nostru de audit, cu excepția cazului în care legislația sau reglementările împiedică prezentarea publică a aspectului respectiv sau a cazului în care, în circumstanțe extrem de rare, considerăm ca un aspect nu ar trebui comunicat în raportul nostru deoarece se preconizează în mod rezonabil ca beneficiile interesului public să fie depășite de consecințele negative ale acestei comunicări.

Raport cu privire la alte dispozitii legale si de reglementare

19. Am fost numiti de Consiliul de Administratie prin hotărârea nr. 22942 din data de 21.12.2021 să auditam situatiile financiare ale R.A. ROMATSA pentru exercitiul financiar încheiat la 31 decembrie 2023. Durata totală neîntrerupta a angajamentului nostru este de 3 ani, acoperind exercitiile financiare încheiate la 31 decembrie 2021 până la 31 decembrie 2023.

20. Confirmăm că:

- Opinia noastră de audit este în concordantă cu raportul suplimentar prezentat Comitetului de Audit al Regiei, pe care l-am emis în aceeași dată în care am emis și acest raport. De asemenea, în desfășurarea auditului nostru, ne-am păstrat independenta față de entitatea auditată.
- Nu am furnizat pentru Regie serviciile non audit interzise, mentionate la articolul 5 alineatul (1) din Regulamentul UE nr.537/2014.

București, 27 mai 2024

Madeline Alexander, Partener Audit
Înregistrată în Registrul Public Electronic ASPAAS cu nr. AF36

**Autoritatea Pentru Supravegherea Publică a
Activității de Audit Statutar (ASPAAS)**

Auditor financiar: Alexander Madeline Dalila
Registrul Public Electronic: AF36

Pentru și în numele societății **TGS Romania Assurance and Advisory Business Services SRL**
Înregistrată în Registrul Public Electronic ASPAAS cu nr. FA91

**Autoritatea pentru Supraveghere Publica a
Activitatii de Audit Statutar (ASPAAS)**
**Firma de Audit: TGS ROMANIA ASSURANCE
& ADVISORY BUSINESS SERVICES S.R.L.**
Registrul Public Electronic: FA91

